

УДК 316

Націоналізм етнічних меншин королівства Іспанія: когнітивний аналіз

Родик Г. Ю., асистент каф. МІ

Юськів Х. В., студентка ІV курсу каф. МІ

Національний університет «Львівська політехніка»
(вул. С. Бандери, 12, м. Львів, 79013, Україна)

У сучасній Європі одним із осередків спалахів етнонаціональних конфліктів є королівство Іспанія, а саме три його автономії – Країна Басків, Каталонія та Галісія. В королівстві історично було сформовано чотири корінні етнічні спільноти: іспанці, каталонці, галісійці та баски. Саме Каталонія, Галісія та Країна Басків, маючи етнічні риси, територію, традиції та стародавню культуру, національну мову, не ідентифікують себе як іспанці та упродовж століть наполягали на відстоюванні прав своїх територій [4]. Сучасні вимоги цих етнічних меншин варіюють від надання прав широкої автономії до повної політичної незалежності з відокремленням від території Іспанії.

Отже, проаналізуємо проблему націоналізму етнічних меншин Іспанії методом когнітивного картування. Загалом всі фактори, що позитивно чи негативно впливають на розвиток і поширення націоналістські ідеї в Каталонії, Галісії та Країні Басків, можна поділити на такі групи, як: політичні, економічні та етнонаціональні. Розглянемо кожную групу детальніше:

I. Політичні:

1. династичне об'єднання Каталонії та Арагону;
2. утворення Королівства Іспанія, асиміляція басків, каталонців та галісійців;
3. скасування королівства Галісія;
4. скасування фуеросу – сукупність пільг, привілеїв і обов'язків;
5. режим генерала Ф. Франко;
6. процес демократизації Іспанії;
7. прийняття нової демократичної конституції Іспанії 1978 року
8. визнання каталонської, баскської та галісійської мов офіційними на території регіонів;
9. прийняття статутів про автономію та надання регіонам прав широкої автономії;
10. різнорівнева процедура отримання автономій;
11. діяльність терористичної організації ЕТА;
12. розсіяність басків на території двох суверенних держав – Іспанії та Франції;
13. відсутність єдності серед націоналістів;
14. отримання Каталонію та Країною Басків незалежності.

II. Економічні:

1. економічна потужність Каталонії та Країни Басків;
2. економічна відсталість Галісії.

III. Етнонаціональні:

1. наявність давньої історії;
2. наявність власної самостійної мови та специфічної культури;
3. наявність давньої традиції політичного самоврядування;
4. високий рівень етнічної самосвідомості;
5. «кельтський міф» галісійців;
6. етнонаціональна ідентичність.

Розглянемо як саме ці фактори впливають на націоналістичні ідеї басків, каталонців та галісійців. Почнемо із політичних чинників. Отже, історичні передумови, тобто династичне об'єднання Каталонії та Арагону, утворення Королівства Іспанія, асиміляція Іспанією бас-

ків, каталонців та галісійців, скасування Королівства Галісія та скасування фуеросу безумовно позитивно вплинули на появу та розвиток націоналізму, оскільки всі ці події розцінювалися як посягання на традиції і привілеї та етнопонаціональну самобутність [5, с.596; 6, с.78]. З утворенням королівства Іспанія дані автономії перетворилися на провінції новоствореної держави. Розсіяність басків на території Іспанії та Франції також має позитивний вплив. Водночас саме режим генерала Ф. Франко найбільше вплинув на посилення націоналістичних ідей меншин, оскільки генерал проводив жорстку політику крайньої централізації та асиміляції [6, с.78]. Позитивно на поширення націоналізму серед меншин Іспанії може вплинути можливе надання Країні Басків та Каталонії незалежності. Націоналістичний рух Галісії має поміркований характер порівняно з Країною Басків та Каталонією, автономія є значно менш активною у відстоюванні питань розширення повноважень регіону. Проте, при умові отримання Басконією та Каталонією незалежності ситуація може змінитися не на користь Іспанії. Крім того, націоналізм може розвинутися і в інших автономіях королівства, таких як Андалусія (на сьогодні Іспанія складається із 17 автономій, які є нерівноправними між собою за обсягом автономних прав).

Серед політичних факторів на розвиток націоналістичних ідей автономій негативно впливає процес демократизації Іспанії, внаслідок якого була прийнята нова демократична конституція Іспанії 1978 року, що визнала каталонську, баскську та галісійську мови офіційними на території регіонів, також регіони було визнано «історичними національностями Іспанії» [3]. Прийняття Статутів про автономію і надання прав широкої автономії певною мірою задовольнили вимоги націоналістів, внаслідок чого, відповідно, зменшилася напруга у відносинах між Мадридом на периферією. Відсутність єдності серед націоналістів та діяльність терористичної організації ЕТА також мають негативний вплив на націоналістичні ідеї.

Економічна потужність Каталонії та Країни Басків, самопозиціонування себе як «годувальника» Іспанії позитивно впливає на націоналізм меншин [1, с.209]. Водночас економічна відсталість Галісії має негативний вплив на націоналістичні ідеї галісійців, оскільки в порівнянні з Каталонією та Країною Басків, Галісія не є економічно потужною для втілення ідеї про незалежність.

Всі етнопонаціональні чинники позитивно впливають на націоналістичні ідеї басків, каталонців та галісійців. Саме давня історія, власна мова та культура, давня традиція політичного самоврядування, високий рівень етнічної самосвідомості стали основою для ідеології, яка спричинила появу націоналістських ідей у регіонах. Визначальними чинниками формування баскського, каталонського та галісійського націоналізму є історія та національна міфологія («кельтський міф» галісійців, етнічна міфологія про винятковість і особливості басків, самосвідомість каталонців) [2, с.111, с.123, с.139].

1. Архипенко В. Особливості розвитку сепаратизму в Іспанії: загроза цілісності // Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів та аспірантів. 3 березня 2011 р., м. Чернівці. – Чернівці: Букрек, 2011. – С. 208-211
2. Гвоздинський С. Л. Політичний реалізм у контексті реалізації королівства Іспанія; дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук, Львів 2011, Львівський НУ ім. І.Франка – 260 с.
3. Годлевська В. Ю. Демократизація Іспанії: розв'язання національно-регіональної проблеми / В. Ю. Годлевська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzvdpu_ist/2007_12/sekcii/sekcija%20III/demokru.pdf
4. Лесняк В. Ю. Етнопонаціональний вимір формування сучасного іспанського унітаризму / В. Ю. Лесняк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.univerua.lv.ua/VNS2/Lesnyak_V.Y.pdf
5. Тиводар М. Етнологія: Навч посібн. — Львів: Світ, 2004.— С. 624
6. Черкасова Е. Г. Страна Басков: терроризм или борьба за самоопределение // МЭМО. – 2002. - № 10. – С. 77-86